

สาธารณรัฐอุซเบกิสถาน (Republic of Uzbekistan)

ข้อมูลทั่วไป

พิกัดทางภูมิศาสตร์ 41 00 เหนือ, 64 00 ตะวันออก

แผนผังที่มองจากด้านบน จุดต่ำสุด Sariqarnish Kuli -12 เมตร

จุดสูงสุด Adelunga 4,301 เมตร

ที่ตั้ง ภูมิภาคเอเชียกลาง ทางเหนือของประเทศอัฟกานิสถาน

พื้นที่ 447,400 ตารางกิโลเมตร ภูมิประเทศเป็นทะเลทรายล้อมรอบด้วยเทือกเขาสูง

พื้นดิน 425,400 ตารางกิโลเมตร

พื้นน้ำ 22,000 ตารางกิโลเมตร

พื้นที่เปรียบเทียบ มีขนาดใหญ่กว่า แคลิฟอร์เนีย เล็กน้อย

อาณาเขต .รวมทั้งหมด 6,221 กิโลเมตร พื้นที่ติดต่อประเทศ : มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศ

อัฟกานิสถาน 137 กม. คาซัคสถาน 2,203 กม. คีร์กีซสถาน 1,099 กม. ทาจิกิสถาน 1,161 กม.

เติร์กเมนิสถาน 1,621 กม.

ชายฝั่งยาว : 0 กม. ไม่มีพื้นที่แนวชายฝั่ง เนื่องจากเป็นพื้นที่ปิด

ภูมิอากาศ ทะเลทรายแบบภาคพื้นทวีป หนาวร้อนๆ นาน หน้าหนาวอากาศเย็นสบาย

เขตเวลา เร็วกว่ามาตรฐาน GMT 6 ชั่วโมง

เมืองหลวง ทาชเคนต์ (Tashkent) (ประชากร 2.5 ล้านคน)

ทรัพยากรธรรมชาติ ก๊าซธรรมชาติ ถ่านหิน ทอง ยูเรเนียม เงิน และปิโตรเลียม

พื้นที่ดินสำหรับใช้ประโยชน์

พื้นที่เหมาะแก่การเพาะปลูก 10.51%

พื้นที่เก็บเกี่ยว 0.76%

พื้นที่อื่นๆ 88.73%

เขตชลประทาน 42,810 ตารางกิโลเมตร

โทรคมนาคมในอุซเบกิสถาน

โทรศัพท์

พื้นฐาน 1,717,100 คู่สาย (2546)

เคลื่อนที่ 1,100,000 (2548)

สถานีวิทยุ AM 20 FM 7 (2541)

สถานีโทรทัศน์ 4

ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต 9,058 ราย (2549)

ผู้ใช้อินเทอร์เน็ต 880,000

การคมนาคม

ท่าอากาศยาน 160 แห่ง

ท่าอากาศยานที่มี paved runways จำนวน 33 แห่ง

ความยาว runway เกิน 3,047 ม. จำนวน 6 แห่ง ความยาว runway 2,438 ม.ถึง 3,047ม. จำนวน 13

แห่ง ความยาว runway 1,524 ม.ถึง 2,437ม. จำนวน 5 แห่ง ความยาว runway 914 ม.ถึง 1,523 ม.

จำนวน 5 แห่ง ความยาว runway ต่ำกว่า 914 ม. จำนวน 4 แห่ง

ระบบท่อขนส่ง (Pipelines) ของเหลว 18 กิโลเมตร

ก๊าซ 10,370 กิโลเมตร

น้ำมัน 10,158 กิโลเมตร

ผลิตภัณฑ์จากการกลั่น 1,187 กิโลเมตร

ทางรถไฟ (Railways) 13,700 กิโลเมตร

ขนาดใหญ่ (broad gauge) : 3,950 กม.

เส้นทางน้ำ 4,000 กิโลเมตร

ท่าเรือ Aqtau(Shevchemko), Atyrau, Oskekmen, Pavlodar, Semey

สภาพแวดล้อมทางการเมืองการปกครอง

การเมืองการปกครอง

วันชาติ 1 กันยายน (วันประกาศเอกราช)

วันประกาศเอกราช วันที่ 1 กันยายน 2534

การใช้สิทธิเลือกตั้ง 18 ปีบริบูรณ์

การปกครอง ประชาธิปไตยในแบบสาธารณรัฐ มีประธานาธิบดีเป็นประมุข

ประมุข ประธานาธิบดี Islam A. Karimov (อดีตประธานาธิบดีสาธารณรัฐสังคมนิยมโซเวียต) ได้รับการเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีเมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2534 และจากผลการหยั่งเสียงประชามติในปี 2539 ได้รับความไว้วางใจให้ดำรงตำแหน่งไป จนถึงปี 2543 ได้รับเลือกตั้งครั้งที่สองเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2543)

นายกรัฐมนตรี นาย Otkir Sultanov (ตั้งแต่ 21 ธันวาคม 2538)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ นาย Sodik Safayev

สถาบันทางการเมือง มีระบบสภาเดียว (Oli Majlis) ประกอบด้วยสมาชิกสภา 250 คน ทำหน้าที่นิติบัญญัติ ประธานาธิบดีทำหน้าที่ประมุข ของรัฐและแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี ส่วนนายกรัฐมนตรี เป็นหัวหน้าฝ่ายรัฐบาลและแต่งตั้งผู้ว่าการท้องถิ่น (hakims)

การแบ่งเขตการปกครอง อุซเบกิสถานแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 1 สาธารณรัฐปกครองตนเอง คือ Republic of Karakalpakstan และ 12 จังหวัด ได้แก่ Andijan, Bukhara, Jizzak, Kashkadarya, Navoiy, Namangan, Samarkand, Surkhandarya, Khoresm, Fergana, Syrdarya และ Tashkent ซึ่งมีสถานะเป็นเมืองหลวงของอุซเบกิสถานด้วย

สมาชิกภาพองค์การระหว่างประเทศ

AsDB, CCC, CIS, EAPC, EBRD, ECE, ECO, ESCAP, IAEA, IBRD, ICAO, IDA, IFC, IFRCS, ILO, IMF, INTERPOL, IOC, ISO, ITU, NAM, OIC, OSCE, PFP, UN, UNCTAD, UNESCO, UNIDO, UPU, WFTU, WHO, WIPO, WMO, WTO (Tourism)

การเมืองการปกครอง

ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์

ชาวอุซเบก มีต้นกำเนิดมาจากเผ่าพันธุ์ชาวมองโกลเร่ร่อน ซึ่งได้เข้ามาสมรสกับชาวพื้นเมือง ของภูมิภาคเอเชียกลาง ในช่วงศตวรรษที่ 13 อุซเบกิสถาน มีสถานะเป็นรัฐชาติในศตวรรษที่ 18 จากการรวมตัวของเจ้าผู้ครองแคว้นบุคารา ซามาร์คานด์ และ โคคานด์เข้าด้วยกัน และสถาปนาอาณาจักร Turkestan ขึ้น ต่อมาในยุคของการล่าอาณานิคม รัสเซียเข้ามาครอบครองอุซเบกิสถานได้ส่วนหนึ่งที่บริเวณระหว่างแม่น้ำ Syr-Darya กับ Amu-Darya ภายหลังจากที่เอาชนะเจ้าผู้ครองแคว้นโคคานด์ได้สำเร็จในสงครามเมื่อปี 2419 ภายหลังจากปฏิวัติสังคมนิยม ในปี 2460 ได้มีการจัดตั้งสาธารณรัฐสังคมนิยมโซเวียต-เติร์กสถานขึ้นในปี 2461ภายหลังจากที่ได้ประกาศรัฐชาติใหม่ ๆ ได้แก่ คาซัคสถาน และเติร์กเมนิสถานขึ้นในภูมิภาคเอเชียกลาง สาธารณรัฐสังคมนิยมโซเวียตเติร์กสถานก็ได้สลายตัวและสหภาพโซเวียต ก็ได้จัดตั้งสาธารณรัฐสังคมนิยมอุซเบกิสถานขึ้นแทน โดยรวมเอาทาจิกิสถานเข้ามาไว้เป็นส่วนหนึ่งด้วย และในปี 2468 อุซเบกิสถานก็ได้เป็นสาธารณรัฐหนึ่งในสหภาพโซเวียตอย่างสมบูรณ์ในสมัยสหภาพโซเวียต อุซเบกิสถานถูกกำหนดให้เป็นศูนย์กลาง การพัฒนา

อุตสาหกรรมของภูมิภาคเอเชียกลาง ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 รัฐบาลมอสโก ได้ย้าย อุตสาหกรรมทั้งระบบออกไปยังเขตเทือกเขาอูรอล และอุซเบกิสถานเพื่อหลีกเลี่ยงความเสียหายอัน จะเกิดขึ้นได้จากการรุกรานของนาซีเยอรมัน อุซเบกิสถานจึงเป็นสาธารณรัฐ ที่มีระดับการพัฒนา ทางอุตสาหกรรมสูงสุดในเอเชียกลาง และสูงเป็นอันดับที่ 4 ของสหภาพโซเวียต รองจากรัสเซีย ยูเครน และเบลารุสถึงแม้อุซเบกิสถานจะมีฐานะ เป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมของโซเวียตในภูมิภาค เอเชียกลาง แต่รัฐบาลโซเวียตก็กำหนด กรอบการพัฒนาเศรษฐกิจของอุซเบกิสถาน ให้เป็นประเทศ ผู้ป้อนวัตถุดิบ ประเภทฝ้าย และแร่ทองคำให้แก่อุตสาหกรรมแปรรูปในรัสเซียและยูเครน การ สร้างระบบเกษตรกรรมการปลูกฝ้ายขนาดใหญ่ (plantation) ทำให้ อุซเบกิสถานประสบปัญหา ระบบนิเวศน์ กล่าวคือ น้ำจากทะเล Aral ซึ่งเป็นแหล่งชลประทานให้แก่ไร่ฝ้ายนั้น มีระดับลดลงจน พื้นที่ของทะเล Aral สูญเสียไปถึงครึ่งหนึ่งของพื้นที่เดิม และยังคงความเสียหายให้แก่ระบบ ชลประทานของประเทศในปัจจุบัน

สถานะทางการเมืองอุซเบกิสถาน

สถานการณ์ภายหลังจากการแยกตัวเป็นเอกราช

หลังจากที่สาธารณรัฐอุซเบกิสถานได้ประกาศเอกราชเมื่อวันที่ 1 กันยายน 2534 ความหวังที่จะ พัฒนาประเทศ โดยแนวทางประชาธิปไตยตามแบบของตนก็ได้เริ่มต้นขึ้น ดังที่ได้บัญญัติไว้ใน กฎหมายรัฐธรรมนูญว่าด้วย “พื้นฐานแห่งเอกราชของรััฐอุซเบกิสถาน” ที่ได้รับการสนับสนุนจาก ประชาคมตัวอย่างกว้างขวาง ในด้านผู้นำ แม้ว่าประมุขของประเทศจะยังคงเป็น ประธานาธิบดี Islam Karimov ซึ่งเป็นผู้นำสายคอมมิวนิสต์เดิม แต่แนว นโยบายแบบเสรีนิยมประชาธิปไตยก็ได้มีการ พัฒนาขึ้นตามลำดับ ประชาชนสามารถถือกรรมสิทธิ์ในที่ทำกิน สามารถเป็นเจ้าของกิจการ และเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตโดยรัฐเป็นผู้ส่งเสริมการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ อย่างไรก็ตาม ปัญหาทาง เศรษฐกิจที่ยังไม่สามารถแก้ไขได้ในระยะสั้น ทำให้รัฐบาลยังคงดำเนินนโยบายที่ค่อนข้างผูกขาด อำนาจ จนก่อให้เกิดกลุ่มต่อต้านรัฐบาลหลายกลุ่ม รวมทั้งความขัดแย้งในหมู่ชนกลุ่มน้อย คาซัค-ทาจิกซึ่งเกิดขึ้นเป็นระยะ ๆ แม้ว่าการเมืองของอุซเบกิสถานจะเป็นแบบศูนย์รวมอำนาจ โดยพรรคเสรี ประชาธิปไตย (PDP) แต่อำนาจที่แท้จริงนั้นอยู่ในการควบคุมของประธานาธิบดี Karimov ซึ่ง ได้รับเลือกตั้งอย่างไม่โปร่งใสตั้งแต่ปี 2534 ซึ่งตามวาระนั้นจะสามารถดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี ได้เพียงวาระละ 5 ปี แต่จากผลการหยั่งเสียงประชามติอย่างไม่โปร่งใส ทำให้ประธานาธิบดี Karimov สามารถดำรงตำแหน่งได้จนถึงปี 2543 และได้รับการเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งเป็นสมัยที่ สองเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2543 แนวทางการปฏิรูปประเทศภายใต้การนำของประธานาธิบดี Karimov มีหลักที่คำนึงถึงเสถียรภาพทางการเมืองเป็นหลัก โดยมีระบบพรรคการเมืองเดียวเป็น ฐาน และแยกการเมืองและศาสนาอิสลามออกจากกันอย่างเด็ดขาด ในด้านเศรษฐกิจ จะดำเนินการ ปฏิรูปเศรษฐกิจโดยอาศัยการแทรกแซงของรัฐเป็นเครื่องมือสำคัญ โดยใช้แบบจำลองของเยอรมัน

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นแนว อูซเบกิสถานมีนโยบายการเมืองแบบชาตินิยม ด้วยคำขวัญว่า “อูซเบกิสถานจะต้องเป็นประเทศที่ยิ่งใหญ่ในอนาคต” และพยายามเข้ามาบทบาทนำในภูมิภาคนี้ โดยการเข้าไปแทรกแซงในสงครามระหว่าง อัฟกานิสถานและทาจิกิสถานโดยผ่านสงครามตัวแทน (proxy war) รัฐบาลอูซเบกิสถานเป็นรัฐบาลที่มีความมั่นคงมากที่สุดรัฐบาลหนึ่ง ในสาธารณรัฐมุสลิมเอเชียกลาง และอูซเบกิสถานไม่ถูกจัดให้เป็นประเทศที่มีความเสี่ยงทางการเมืองสูง แม้ว่าจะมีศักยภาพของความขัดแย้ง ที่สามารถขยายตัวเป็นสถานการณ์ที่ไม่สงบขึ้นได้ เนื่องจาก รัฐบาลอูซเบกิสถาน ได้ดำเนินนโยบายปราบปรามฝ่ายตรงข้ามอย่างเฉียบขาด โดยการขจัดการเคลื่อนไหวของกลุ่มการเมืองนิยมศาสนาอิสลาม หัวรุนแรงภายในประเทศและจากภายนอกประเทศ โดยเฉพาะจากทาจิกิสถาน นอกจากนี้ อูซเบกิสถานมีระบบเศรษฐกิจที่แข็งแกร่งเมื่อเทียบกับสาธารณรัฐเอเชียกลางทั่วไป และ ในอดีตนั้นอูซเบกิสถานเป็นรากฐานการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ และการวิจัยทางอุตสาหกรรมเครื่องจักรกล และการบินซึ่งช่วยให้อูซเบกิสถานพัฒนาความร่วมมือ ทางการบินกับต่างประเทศก่อนประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคเอเชียกลาง และ รองรับการลงทุนจากต่างประเทศซึ่งใช้เทคโนโลยีระดับสูงได้โดยง่าย

สถานการณ์การเมืองปัจจุบัน

ประธานาธิบดี Karimov ยังคงใช้ความเข้มงวดในการควบคุมสถานการณ์ทางการเมือง เอาไว้โดยการอ้างเหตุผลด้านความมั่นคงเพื่อควบคุมการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นต่าง ๆ ของสื่อมวลชน ทั้งนี้ นอกจากการ โจมตีความดี้อยู่ประการณ์ของนักการเมืองฝ่ายค้านแล้ว ประธานาธิบดี Karimov ยังพยายามชี้ให้เห็นอันตรายหากนักการเมืองชาตินิยม สามารถขึ้นมากุมอำนาจในอูซเบกิสถาน ได้เช่นเดียวกับในอาเซอร์ไบจาน จอร์เจีย และลิทัวเนีย ทั้งนี้ แม้ว่า อูซเบกิสถานจะมีภาพลักษณ์ทางลบ ในด้านการเคารพสิทธิมนุษยชนในสายตาของรัฐบาลประเทศตะวันตก ซึ่งไม่เห็นด้วยกับการจำกัดเสรีภาพของสื่อมวลชนดังกล่าว แต่ด้วยความเชื่อว่า รัฐบาลอำนาจนิยมของอูซเบกิสถานจะยังอยู่ในอำนาจต่อไปได้ อย่างน้อยก็อีกช่วงเวลาหนึ่ง อีกทั้งศักยภาพทางเศรษฐกิจของอูซเบกิสถานก็มีมากพอที่จะก่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่ตนได้ หากทางการอูซเบกิสถานยินยอมสนับสนุนความร่วมมือกับประเทศตน รัฐบาลตะวันตกจึงมิได้ยกประเด็นการจำกัดเสรีภาพสื่อมวลชนมาโจมตี รัฐบาลอูซเบกิสถานมากนักแม้ว่าอูซเบกิสถานจะมีระบบการเมืองแบบฝึกไฟพรรคการเมืองเดียว แต่ประธานาธิบดี Karimov ก็ให้มีการจัดตั้งพรรคฝ่ายค้านขึ้นได้ อาทิ พรรค The Progress of the Fatherland Party และจัดให้มีการเลือกตั้งรัฐสภาในปี 2537 และในปี 2542 อย่างไรก็ตาม พรรคการเมืองส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะให้การสนับสนุนประธานาธิบดี ปัญหาการอพยพออกนอกประเทศของชนกลุ่มน้อย ซึ่งมีบทบาทสำคัญและเป็นกำลังหลักทางเศรษฐกิจของอูซเบกิสถาน เริ่มทวีความรุนแรงขึ้น โดยเฉพาะการอพยพออกไปของชาวรัสเซีย และ ชาวยิว ในส่วนของชนกลุ่มน้อยรัสเซีย นั้น รัฐบาลอูซเบกิสถานได้พยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าว ด้วย

การให้ความสำคัญมากขึ้นทั้งกับการดำเนินนโยบายต่างประเทศ เกี่ยวกับรัสเซียเองและกับการปฏิบัติต่อชนกลุ่มน้อยรัสเซียในประเทศ และการสนับสนุนให้ชาวอุซเบกใช้ภาษารัสเซียในการติดต่อสื่อสารในประเทศ อย่างไรก็ตาม เมื่อเดือนมกราคม 2541 ประธานาธิบดี Karimov ได้ออกแถลงการณ์ร่วมกับประธานาธิบดีของกลุ่มประเทศเอเชียกลางอีก 4 ประเทศ ประกาศเจตนารมณ์ที่จะลดการพึ่งพิงรัสเซีย โดยหันมาร่วมมือกันในภูมิภาคเอเชียกลางให้มากขึ้นทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมือง

สภาพแวดล้อมทางสังคม

ประชากร 27.60 ล้านคน (2552 ตัวเลขโดยประมาณ) ประกอบด้วย

ชาวอุซเบก 80% รัสเซีย 5.5% ทาจิก 5%

คาซัค 3% คาราคัลปึก 2.5% ตาตาร์ 1.5%

อัตราการขยายตัวของประชากร ร้อยละ 1.7

ภาษาราชการ อุซเบก 74.3% รัสเซีย 14.2% ทาจิก 4.4%

ศาสนา อิสลามนิกายสุหนี่ ร้อยละ 88 คริสต์นิกายอีสเทิร์นออร์ทอด็อกซ์ ร้อยละ 9 อื่นๆร้อยละ 3

โครงสร้างอายุประชากร

0 -14 ปี 28.1 % (ชาย 3,970,386 / หญิง 3,787,371)

15-64 ปี 67 % (ชาย 9,191,439 / หญิง 9,309,791)

65 ปีขึ้นไป 4.9 % (ชาย 576,191 / หญิง 770,829) (2552 ตัวเลขโดยประมาณ)

อายุเฉลี่ย รวม 22.9 ปี

ชาย 22.3 ปี

หญิง 23.5 ปี (2550 ตัวเลขโดยประมาณ)

อัตราการเกิด 17.58/ ประชากร 1,000 คน (2552 ตัวเลขโดยประมาณ)

อัตราการตาย 5.29/ ประชากร 1,000 คน (2552 ตัวเลขโดยประมาณ)

อัตราการอพยพ -2.94 / ประชากร 1,000 คน (2552 ตัวเลขโดยประมาณ)

อัตราส่วนเพศชาย/หญิง แรกเกิด ชาย 1.06/ หญิง

ต่ำกว่า 15 ปี ชาย 1.05 /หญิง

65 ปีขึ้นไป ชาย 0.75 / หญิง

อัตราการเสียชีวิตของเด็กแรกเกิด 68.89 / 1,000

อายุยืนยาวเฉลี่ย 64.98 ปี ผู้ชาย 61.57 ปี หญิง 68.56 ปี

สถานการณ์โรคเอดส์(HIV / AIDS) อัตราการแพร่เชื้อในผู้ใหญ่ 0.1%

ผู้ติดเชื้อที่ยังมีชีวิต 11,5000 คน ผู้เสียชีวิต น้อยกว่า 500 คน

อัตราการอ่านออกเขียนได้ รวม 99.3 %

ชาย 99.6 %

หญิง 99 %

อัตราการว่างงาน ร้อยละ 3 (2549)

สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ

ผลผลิตมวลรวมภายในประเทศ GDP (official exchange rate) 27.92 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ (2551
ตัวเลขโดยประมาณ)

รายได้ประชาชาติต่อหัว GDP-per capita (PPP) 2,600 ดอลลาร์สหรัฐ (2551 ตัวเลข
โดยประมาณ)

อัตราการเจริญเติบโต ร้อยละ 9 (2551 ตัวเลขโดยประมาณ)

อัตราเงินเฟ้อ ร้อยละ 7.6 (2548)

GDP แบ่งตามโครงสร้างการผลิต

ภาคเกษตรกรรม 25.8 %

ภาคอุตสาหกรรม 31.4 %

ภาคการบริการ 42.8 %

จำนวนแรงงาน 15.37 ล้าน(2551 ตัวเลขโดยประมาณ)

แรงงานจำแนกตามอาชีพ

ภาคเกษตรกรรม 44 %

ภาคอุตสาหกรรม 20 %

ภาคการบริการ 36 %(2548)

อัตราการว่างงาน 1 % รวมแรงงานที่ทำงานต่ำกว่าความสามารถ (2551)

ความเป็นอยู่ประชากรที่อยู่ใต้เส้นความยากจน(poverty line) 33 %

รายได้ครัวเรือน แบ่งเป็นเปอร์เซ็นต์ ต่ำสุด 10% : 3.6 %

สูงสุด 10% : 22 %

การกระจายรายได้ในครอบครัว 26.8 (2543)

ฐานะการคลัง

งบประมาณของรัฐบาลด้านรายได้ 8.884 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ

งบประมาณของรัฐบาลด้านรายจ่าย 8.474 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ

หนี้สาธารณะ 10.8% ของ GDP

ปีงบประมาณ (Fiscal year) : ปีปฏิทิน

สภาพแวดล้อมทางการค้า

สกุลเงิน ซุม (Soum) (เริ่มใช้เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2537)

อัตราแลกเปลี่ยน 1,020 UZS = 1 ดอลลาร์สหรัฐ (กรกฎาคม 2549)

ดุลบัญชีเดินสะพัด 1.41 พัน ล้านดอลลาร์สหรัฐ (2549 ตัวเลขโดยประมาณ)

การส่งออก

มูลค่าการส่งออก 10.37 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ (2551 ตัวเลขโดยประมาณ)

ตลาดส่งออกสำคัญ รัสเซีย 25.3%, สวิตเซอร์แลนด์ 8.3%, สหราชอาณาจักร 7.2%,

ยูเครน 6%, คาซัคสถาน 7.6%

สินค้าส่งออกสำคัญ ฝ้าย 41.5%, ทอง 9.6%, ก๊าซธรรมชาติ 9.6%, ปิ๊ยะ, โลหะ, เครื่องนุ่งห่ม, ผลิตภัณฑ์อาหาร, ยานพาหนะ

การนำเข้า

มูลค่าการนำเข้า 7.07 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ (2551 ตัวเลขโดยประมาณ)

สินค้านำเข้าสำคัญ เครื่องจักรและชิ้นส่วน 49.8%, ผลิตภัณฑ์อาหาร 16.4% เคมีภัณฑ์, โลหะ

แหล่งนำเข้าสำคัญ รัสเซีย 26.6%, เกาหลีใต้ 15.2%, สหรัฐ 8.7%, เยอรมนี 8.8%,

คาซัคสถาน 7.1%, ยูเครน 4.7%

เศรษฐกิจการค้า

สถานะทางเศรษฐกิจปัจจุบัน

ภายหลังการประกาศเอกราชในปี 2534 รัฐบาลพยายามคงระบบเศรษฐกิจแบบคอมมิวนิสต์ ซึ่งมีการอุดหนุนตลาดและการควบคุมราคา สินค้าส่งออกส่วนใหญ่ของ อุซเบกิสถาน ได้แก่ ปิโตรเลียม ก๊าซธรรมชาติ ถ่านหิน ทองและเงิน และในด้านเกษตรกรรม ฝ้ายยังเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญ แต่ภายหลังจากที่ราคาฝ้ายในตลาดโลกตกต่ำ ตลอดจนการที่อุซเบกิสถาน ประสบปัญหาประเทศถูกค้าน้ำมันและก๊าซธรรมชาติไม่สามารถชำระเงินได้ ทำให้อุซเบกิสถานประสบกับสถานะเงินเฟ้ออย่างหนัก รัฐบาลจึงหันมาดำเนินมาตรการปฏิรูปเศรษฐกิจในปี 2537 โดยลดการควบคุมเศรษฐกิจโดยกลไกของรัฐ และส่งเสริมบรรยากาศการลงทุนจากต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม รัฐบาลยังคงมีอิทธิพลในการชักนำเศรษฐกิจทำให้การปฏิรูปล้มเหลว ในปี 2539 สถาบันการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ได้ระงับกองทุนช่วยเหลือต่ออุซเบกิสถาน ประกอบกับระหว่างวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจในเอเชียและรัสเซีย ทำให้อุซเบกิสถานดำเนินมาตรการตอบโต้สถานะการถดถอยโดยเพิ่มการควบคุมการส่งออก และการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ซึ่งยิ่งทำให้การลงทุนจากต่างชาติถอนตัวออกไปมากยิ่งขึ้น และส่งผลให้เศรษฐกิจถดถอยอย่างต่อเนื่องอย่างไรก็ตาม ในเดือนธันวาคม 2544

รัฐบาลอุซเบกิสถาน ได้แสดงท่าทีที่จะรื้อฟื้นการปฏิรูป ระบบเศรษฐกิจโดยประสงค์ ที่จะขอความช่วยเหลือจากสถาบันการเงินระหว่างประเทศ (IMF) และสถาบันการเงินอื่น ๆ อีกครั้ง ปัจจุบัน อุซเบกิสถานยังมีความได้เปรียบ ในด้านการเป็นเส้นทางผ่านและเชื่อมโยงการค้าติดต่อ (cross road) ทั้งระหว่างภูมิภาคเอเชียกลาง และ ระหว่างตะวันตกและตะวันออก แม้ว่าอุซเบกิสถานจะไม่มีทางออกสู่ทะเล แต่ก็มีเส้นทางคมนาคมสำหรับรถยนต์และ รถไฟที่เชื่อมโยงการขนถ่ายสินค้าไปได้ทั่วประเทศ อีกทั้งเป็นชุมทางการขนส่งทางอากาศ โดยเฉพาะเที่ยวบินจากยุโรปเชื่อมต่อไปเอเชียอุซเบกิสถานมีจุดแข็ง ที่สำคัญคือเป็นตลาดขนาดใหญ่เป็นลำดับ 3 ของประเทศ CIS และ มีความอุดมสมบูรณ์ทางการเกษตร โดยเฉพาะพื้นที่ตอนกลาง และ ตอนใต้ซึ่งเป็นที่ราบลุ่ม อีกทั้งมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและน่าสนใจ ได้แก่ เมือง Samarkand , Bukara และ Khiva ซึ่งเป็นเมืองเก่าแก่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และ อารยธรรมบนเส้นทางสายไหมในอดีต รัฐบาลปัจจุบันมีนโยบายทางเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาเศรษฐกิจแบบยั่งยืน การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ การส่งเสริมการลงทุนจากต่างชาติ การปฏิรูปการเกษตร การเปิดเสรีทางการค้าต่างประเทศและการเงิน การปรับปรุงมาตรฐานการดำรงชีพของประชาชน

ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ

ในด้านนโยบายต่างประเทศ อุซเบกิสถานมีนโยบายที่ตั้งอยู่บนพื้นฐาน ของความเป็นอิสระและเน้นความเป็นผู้นำของภูมิภาคนี้ โดยอ้างว่าเป็นประเทศที่มีความสำคัญประเทศหนึ่งของโลก เนื่องจากเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ เป้าหมายหลักๆ ของอุซเบกิสถานนั้นต้องการจะรวมชนชาติอุซเบกให้เป็นหนึ่งเดียว โดยต้องการจะขยายอิทธิพลไปยังคาซัคสถาน คีร์กีซ และ เติร์กเมนิสถาน เนื่องจากมีชาวอุซเบกจำนวนมากอาศัยอยู่ในทาจิกิสถาน คีร์กีซ และเติร์กเมนิสถาน ซึ่งอยู่ติดกับอุซเบกิสถาน อย่างไรก็ตาม นโยบายโดยพื้นฐานยังคงสนับสนุนการรวมตัวของสาธารณรัฐอดีตสหภาพโซเวียต ในรูปของสหภาพเศรษฐกิจ และสหภาพการทหารของ CIS (Collective Security) ต่อไปอย่างเหนียวแน่น โดยเฉพาะการอ้างความสัมพันธ์ที่ดีกับรัสเซีย เนื่องจาก อุซเบกิสถานยังต้องพึ่งพาการค้ากับรัสเซียเป็นหลัก อุซเบกิสถานเป็นประเทศเดียวของภูมิภาคนี้ที่สนับสนุนการคงอิทธิพลของรัสเซียทางด้านทหารในภูมิภาคนี้ต่อไป โดยให้ความสำคัญต่อรัสเซีย ในฐานะหลักประกันเสถียรภาพ และ ความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียกลางอุซเบกิสถาน มีความสัมพันธ์ที่ดีกับตุรกีมาตั้งแต่ อุซเบกิสถาน แยกตัวออกจากสหภาพโซเวียตเมื่อปลายปี 2534 แต่หลังจากประธานาธิบดี Turgut Ozal แห่งตุรกี ผู้มีนโยบายกระชับความสัมพันธ์ กับกลุ่มประเทศเอเชียกลางที่พูดภาษาตุรกี ถึงแก่กรรมลงเมื่อปี 2536 ความสัมพันธ์ดังกล่าวก็ลดระดับความสำคัญลงไปด้วย ทั้งนี้ นอกจากรัฐบาลอุซเบกิสถาน จะไม่ต้องการสร้างความไม่พอใจให้แก่รัสเซีย ที่ต้องการรักษาอิทธิพลของตนในเอเชียกลางแล้ว การที่ตุรกีไม่สามารถให้ความสนับสนุนทางเศรษฐกิจ แก่ อุซเบกิสถานและประเทศเอเชียกลางอื่นๆ อย่างเพียงพอในการก้าวไปสู่ระบบเศรษฐกิจ แบบ

การตลาด และการที่ประเทศเอเชียกลางถูกมองว่า เป็นเขตอิทธิพลของตุรกีก็เป็นอีกเหตุผลหนึ่ง ที่ทำให้อุซเบกิสถานเริ่มลดความสำคัญที่ให้กับตุรกีลง อุซเบกิสถานได้สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูต กับอิสราเอลเมื่อปี 2535 ซึ่งช่วยลบภาพการดำเนินนโยบายต่อต้านยิว ของโซเวียตในสมัยเบเรสเนฟลงได้บ้าง และอุซเบกิสถานก็มีความสัมพันธ์ที่ดีกับอิสราเอล ซึ่งจะเห็นได้จาก การที่อิสราเอลได้ให้ความช่วยเหลือ แนะนำระบบการชลประทานเพื่อแก้ปัญหา ขาดแคลนน้ำในการทำการเกษตรแก่อุซเบกิสถาน อย่างไรก็ตาม ปัญหาการอพยพออกนอกประเทศของชนกลุ่มน้อยชาวยิว ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีการศึกษาสูงสุดในสังคมอุซเบก อันสืบเนื่องจากความตกต่ำทางเศรษฐกิจของอุซเบกิสถาน ตลอดจนแนวโน้ม ที่อุซเบกิสถานจะถูกทำให้เป็นอิสลามมากขึ้นในระยะยาว ได้เริ่มเป็นประเด็นที่ถูกจับตามองมากขึ้นในการดำเนินความสัมพันธ์ ระหว่างกันความสัมพันธ์กับอิหร่าน เริ่มเสื่อมลงตั้งแต่ปลายปี 2539 เนื่องจากอุซเบกิสถานมีท่าทีให้การสนับสนุนอเมริกา และ อิสราเอล อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์กับกลุ่มมุสลิมนิกายชีอะ เริ่มกระเตื้องขึ้นเนื่องจากทั้งสองฝ่ายต้องการร่วมมือกันเพื่อต่อต้านกลุ่มทาลีบัน ที่นับถือศาสนาอิสลาม นิกายสุหนี่ในอัฟกานิสถานอุซเบกิสถานมีนโยบายเน้นความเป็นชาตินิยม จึงเป็นผลให้ถูกมองว่าเป็นประเทศที่ค่อนข้างดำเนินนโยบายแบบโดดเดี่ยว มีระบบเศรษฐกิจ ที่ยังไม่โปร่งใสและมีความล่าช้าในการเปิดเสรี และเป็นคู่แข่งในด้านการแข่งขันเพื่อการยอมรับทางการเมือง ในระดับภูมิภาครวมทั้งแข่งขันในการดึงดูดการลงทุนจากต่างชาติ กับคาซัคสถาน ซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจ และ สถานะทางการเมืองที่ใกล้เคียงกันมาตลอด

พัฒนาการทางสังคม

อุซเบกิสถานเป็นประเทศที่มีความเป็นเชื้อชาติเดี่ยวมากกว่าประเทศ CIS อื่นๆ เนื่องจากประกอบด้วยชาวอุซเบกเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีพื้นฐานทางวัฒนธรรม และ ความเชื่อทางศาสนาอิสลามที่เข้มงวดกว่าประเทศเอเชียกลางอื่นๆ และ ชาวอุซเบกโดยทั่วไปมีอัธยาศัยไมตรี มีความยึดหยุ่นและความเข้าใจ และมีพื้นฐานความเป็นเอเชียมากกว่ายุโรปโดยเฉพาะประชาชนในต่างจังหวัด อุซเบกิสถานมีช่องว่าง ในระดับของการพัฒนาประเทศระหว่างเมือง และ ชนบทอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากรุงทาชเคนต์จะได้รับการพัฒนา โดยมีโรงแรม ห้างสรรพสินค้า และระบบขนส่งมวลชนที่สะดวก แต่วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในกรุงทาชเคนต์โดยทั่วไปยังมีสภาพคล้ายกับในสมัยสหภาพโซเวียต ประชาชนมีรายได้ไม่เพียงพอ ยากจน และว่างงาน จึงมีชาวอุซเบกจำนวนมากที่มีโอกาสและการศึกษาอพยพไปทำงานในประเทศอื่น อาทิ คาซัคสถาน

ที่มา: กระทรวงการต่างประเทศ และ CIA: The World Fact Book

Last Updated 05/10/2552